

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

සීමා සහිත කොළඹ කොමර්ෂල් පොහොර සමාගමේ (“සමාගම”) 2022 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2022 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත්කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2022 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසු බවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහභැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය , ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාළත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී. හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.
- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,

- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවීම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම පිළිබඳ අභ්‍යන්තර පාලනය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාගමේ ගිණුම්කරණ කටයුතු සඳහා භාවිතා කරනු ලබන ආයතනික සම්පත් සැලසුම්කරණ මෘදුකාංග පද්ධතිය (ERP) තුළින් සමාගමේ සමස්ත ගිණුම්කරණ ක්‍රියාවලිය ඉටුකරවාගෙන නොතිබුණි. ඒ හේතුවෙන් ස්වයංක්‍රීයව නිර්මාණයවන ආරම්භක ශේෂ ඉදිරියට ගෙනඒම වෙනුවට නිලධාරීන් විසින් පද්ධතිය තුළින් බාගත කරගත් ලෙජර් ගිණුම් තුළට පසුව එම ශේෂ ඇතුළත් කිරීම, ජ'නල් සටහන් ඇතුළත් කිරීම පද්ධතියෙන් භාහිරව අධිකාරී බලය නොමැතිව සිදුකිරීම හා ගිණුම්තැබීම, ලෙජර් ගිණුම් තුළ ප්‍රතිවිරුද්ධ ගිණුම සටහන් නොකිරීම, Working Progress ලෙස ඇතැම් වියදම් ගිණුම් පවත්වාගෙන යාම හා ආදායම් ප්‍රකාශනයට මාරුකළයුතු වටිනාකම් ඉදිරියට ගෙනයන ශේෂ ලෙස දැක්වීම වැනි කරුණු හේතුවෙන් ගිණුම්කරණ පද්ධතිය හා ගණකාධිකරණ දත්තයන් විශ්වාසනීයත්වයෙන් තොරබව නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>නව පරිගණක මෘදුකාංග පද්ධතිය පූර්ණ ලෙස භාවිතා කිරීමට හැකි වන පරිදි මේ වන විට සකස් කර ඇති අතර, වර්තමානය වන විට එම පරිගණක මෘදුකාංග පද්ධතිය පූර්ණ ලෙස භාවිතා කිරීමට කටයුතු කොට තිබෙන බව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.</p>	<p>ආයතනික සම්පත් සැලසුම්කරණ මෘදුකාංග පද්ධතිය (ERP) පූර්ණ ලෙස උපයෝජනය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

1.5.2 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) සමාගම විසින් නැතෝ නයිට්‍රජන් දියර පොහොර හා පොටෑසියම් ක්ලෝරයිඩ් (KCL) පොහොර වෙනුවෙන් දරන ලද ප්‍රවාහන, පොහොර පැටවීමේ හා බැමේ ගාස්තු ඇතුළුව මූල්‍යමය හා පරිපාලන ගාස්තු පිළිවෙලින් රු. 35,826,386 ක් හා රු. 142,434,225 ක් සමාගමේ වියදම් ලෙස සැලකීම වෙනුවට භාණ්ඩාගාරයෙන් ලැබිය යුතු ශේෂ ලෙස ගිණුම්ගතකොට ඇතත් එම වටිනාකම් භාණ්ඩාගාරයෙන් ප්‍රතිපූර්ණය කරන බවට තහවුරු කිරීමක් සමාගම සතුව නොතිබුණි.</p>	<p>දියර පොහොර හා පොටෑසියම් ක්ලෝරයිඩ් (KCL) පොහොර බෙදාහැරීමේ ක්‍රියාවලිය හා බැමේ ගාස්තු ඇතුළුව මූල්‍යමය හා පරිපාලන කටයුතු වෙනුවෙන් යන වියදම් සමාගමෙහි වියදම් තුළ ඇතුළත්ව නොමැත. එහෙත් එම වියදම් සඳහා ගෙවන ලද මුදල මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් අප සමාගම වෙත ගෙවිය යුතුව ඇත. මෙතෙක් මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් ලැබිය යුතු හෝ භාණ්ඩාගාරය වෙත ගෙවිය යුතු ශේෂ පිළිබඳ කිසිදු අවස්ථාවක ලිඛිත තහවුරු කිරීම් අප වෙත ලබා දී නොමැති බවද සිහිපත් කරනු කැමැත්තෙමි.</p>	<p>භාණ්ඩාගාරයෙන් ශේෂ පිළිබඳ තහවුරු කිරීම් ලබාගෙන ගිණුම්ගත කළ යුතුය.</p>

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ජංගම වත්කම් යටතේ දක්වා ඇති රු.5,048,633 ක විවිධ ණයගැති ශේෂය තුළ තොග උනතා ලෙස හෙළිදරව් කළ යුතු 2012 වර්ෂයේ දෙහිඅත්තක්කන්ඩියේ හා 2014 වර්ෂයේ නැගම ප්‍රාදේශීය ගබඩාවෙහි ඇති වූ තොග උනතාවයන් වෙනුවෙන් ගබඩා භාරකරුවන්ගෙන් අයවිය යුතු රු.1,687,462 ක හා රු.3,360,431 ක වටිනාකම් ඇතුළත් කර තිබුණි.

එකඟවිය නොහැක. මන්ද යත් 2012 හා 2014 වර්ෂයන්වලදීම මෙම තොග උනතාවයන් තොග උනතා ලෙස හෙළිදරව් කොට එම අලාභය අදාළ පාර්ශවයන්ගෙන් අය කර ගැනීමට අවශ්‍ය නීතිමය කටයුතුද අධිකරණය හරහා සිදුවෙමින් පවතින බැවින් මෙම වටිනාකම් ණයගැති ශේෂ තුළ නිරූපණය වන බව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙනම්.

තොග උනතාවය ණයගැති ශේෂයෙන් ඉවත් කර සුදුසු ලෙස වර්ගීකරණය කර ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

1.5.3 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ) 2021 ඔක්තෝබර් 18 දින නැතෝ නයිට්‍රජන් බෝතල් 100,224 ක් ආනයනයට සැපයුම්කරු වෙත බෝතලයකට ඇ.ඩො. 12.45 බැගින් රු. 253,301,126 ක් ගෙවීම් කර ඇතත් පසුව බෝතලයක මිල ඇ.ඩො. 10 දක්වා අඩු කර ගැනීමට කටයුතු කර තිබුණි. ඒ අනුව සැපයුම්කරුට වැඩිපුර ගෙවා ඇති රු. 49,846,406 ක මුදල විගණන දිනය වූ 2023 ජනවාරි 30 දක්වා අයකරගෙන නොතිබුණු අතර අවසන් ගිණුම් තුළ එම වටිනාකම ලැබිය යුතු මුදලක් ලෙස ගිණුම්ගත කර නොතිබුණි.

කැබිනට් අනුමැතිය මත රටෙහි හදිසි අවශ්‍යතාව හේතුකොට ගෙන නැතෝ නයිට්‍රජන් දියර පොහොර ආනයනය අමාත්‍යාංශය මඟින් තීරණය කර ඒ අනුව ඇ.ඩො. 12.45ක මුදලකට නැතෝ නයිට්‍රජන් මි.ලී. 500 බෝතලයක් මිලදී ගැනීමටත්, ඒ අනුව දියර පොහොර බෝතල් 100,224 පළමු තොගය ලෙස ගෙන්වන ලදී. ඒ සඳහා Telegraphic Transfer (TT) ක්‍රමය භාවිතා කර ගෙවීම් කරන ලදී. පසුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය තීරණය මත ණයවර ලිපි විවෘත කර ඇ.ඩො. 10 බැගින් ඉතිරි දියර පොහොර සඳහා ගෙවීම් කරන ලදී. ආනයනයේදී වැඩිපුර ගෙවන ලද මුදල වූ රු. 49,846,406 ක මුදල එම ණයවර ලිපිය මඟින් ගෙවන ලද පොහොර තොගය සඳහා ගෙවීම් කිරීමේ දී අයකර ගැනීම සඳහා බැංකුව වෙත උපදෙස් දුන්න ද ඒ සඳහා හැකියාවක් නොමැති බව බැංකුව විසින් අපහට දන්වන ලදී.

සැපයුම්කරුට වැඩිපුර ගෙවා ඇති මුදල් අයකර ගැනීමට අදාළ පියවර ගත යුතුය.

එසේම මෙම වැඩිපුර ගෙවී ඇති මුදල මහා භාණ්ඩාගාරය වෙත ගෙවිය යුතු මුදලක් වේ. හුදෙක් මෙම ගනුදෙනුව තුළ සමාගමෙහි කාර්යභාරය වූයේ අදාළ දියර පොහොර තොග බෙදාහැරීමේ කාර්ය පමණක් වූ අතර, මෙහි වාණිජමය ගනුදෙනුවක් සිදු නොවිණි. එහෙත් අතරමැදි පාර්ශවය ලෙස අප මෙම කටයුත්තට සම්බන්ධ වූ බැවින් අදාළ මුදල නැවත අයකර

ගැනීම පිණිස අවශ්‍ය නීතිමය කටයුතු සඳහා ද අප සමාගම මැදිහත් වී ඇති බව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- (ආ) නැනෝ නයිට්‍රජන් දියර පොහොර මි.ලී.500 බෝතල් 100,224 ක ගැණුම් පිරිවැය වූ රු. 671,952,086 ක් සහ පොටෑසියම් ක්ලෝරයිඩ් (KCL) පොහොර මෙට්‍රික් ටොන් 11,928.4 ක ගැණුම් පිරිවැය වූ රු.1,158,661,966 ක් වශයෙන් එකතුව රු.1,830,614,052 ක් පොහොර ගැණුම් ලෙස සහ නොමිලේ නිකුත් කිරීම් ලෙස ආදායම් ප්‍රකාශනයට ඇතුළත්කර නොතිබුණි.

දියර පොහොර සඳහා පොටෑසියම් ක්ලෝරයිඩ් (KCL) පොහොර ආනයනයේ දී අදාළ සැපයුම්කරුවන් හට පොහොර සඳහා වන ගෙවීම් හා වරාය නිශ්කාෂණ ගාස්තු (PAL) සෘජුවම අමාත්‍යාංශය මගින් ගෙවීම් කර ඇත. අප සමාගම අදාළ පොහොර තොග බෙදාහැරීම සිදු කර ඒ සඳහා දැරීමට සිදුවූ පිරිවැය ප්‍රතිපූර්ණය කර ගැනීමට කටයුතු කර තිබෙන අතර, මෙම ක්‍රියාවලිය තුළ කිසිදු මූල්‍යමය ප්‍රතිලාභයක් අප සමාගම වෙත නොමැත. එබැවින් මෙම පොහොර බෙදාහැරීමේ ක්‍රියාවලිය සමාගමෙහි ව්‍යාපාරික ගනුදෙනුවක් සේ සැලකිය නොහැකි බව අපගේ හැඟීමයි. අප රාජ්‍ය සමාගමක් ලෙස රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා දායකත්වය සැපයීම වස් මෙම පොහොර බෙදාහැරීමේ කටයුතු සඳහා දායකත්වය ලබා දී තිබූ අතර, එමගින් කිසිදු මූල්‍යමය ප්‍රතිලාභයක් සමාගම වෙත ලැබී නොමැත. එබැවින් මෙම පොහොර වල සමාගමට ඇති වටිනාකම ශුන්‍ය අගයක් ගන්නා බවද සිහිපත් කරනු කැමැත්තෙමි.

අදාළ පොහොර තොගයේ වටිනාකම ගැනුම් සහ නොමිලේ නිකුත් කිරීම් ලෙස ආදායම් ප්‍රකාශනයට ඇතුළත් කළ යුතුය.
- (ඇ) සමාලෝචිත වර්ෂයට අදාළ රු.1,899,144 ක නිෂ්කාශන ආදායම් (Dispatched Money) පෙර වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ ඇතුළත්කර තිබීම නිවැරදි කිරීමට සමාලෝචිත වර්ෂයේදීද කටයුතුකර නොතිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභය එම ප්‍රමාණයෙන් අවතක්සේරු වී තිබුණි.

එකඟ වේ. අදාළ නිවැරදි කිරීම් සිදු කිරීමට කඩිනමින් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කටයුතු කරනු ලබන බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.

වර්ෂයට අදාළ ආදායම් නිවැරදි ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ පෙන්වුම් කළ යුතුය.
- (ඈ) සමාගම වෙත නීත්‍යානුකූලව පවරාගෙන නොමැති සමාගමේ ප්‍රධාන කාර්යාලය පිහිටි වත්තල හුණුපිටිය ඉඩම රු.90,000,000 කට අගය කර ජංගම නොවන වත්කම් තුළ ඇතුළත් කිරීම හේතුවෙන් ජංගම නොවන වත්කම් එම ප්‍රමාණයෙන් වැඩියෙන් දක්වා තිබුණි.

මෙම ඉඩමෙහි නීත්‍යානුකූල අයිතිය ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරමින් සිටින අතර, දීර්ඝ කාලයක් ව්‍යාපාර කටයුතු සිදු කරනු ලබනුයේ මෙම ඉඩමෙහි බවද දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.

නීත්‍යානුකූල හිමිකමක් ඇති වත්කම් පමණක් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් කළ යුතුය.

(ඉ) 2019 ඔක්තෝබර් 31 දින ආරම්භ කර 2020 ඔක්තෝබර් 09 දින වනවිට ස්ථාපනය කර ගිණුම් කටයුතු සඳහා භාවිතා කරනු ලබන පිරිවැය රු. 3,894,518 ක් වූ මෘදුකාංග පද්ධතිය (Server & Network) සහ රු.2,750,000 ක් වූ ERP පද්ධතිය තවදුරටත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ නොනිමි වැඩ ප්‍රාග්ධනය ලෙස ගිණුම්ගත කර තිබුණි. සමාලෝචිත වර්ෂයේ එහි ක්ෂය වටිනාකම් පිළිවෙලින් රු.1,298,173 ක් හා රු.916,667 ක්වූ අතර සමුච්චිත ක්ෂය වටිනාකම් පිළිවෙලින් රු. 3,137,251 ක් හා රු.1,375,000 ක් ලෙසද ගිණුම්ගත කර නොතිබුණි. ඒ අනුව ඉකුත් වර්ෂයේ විගණන වාර්තාව මඟින්ද හෙළිදරව් කළ මෙම වරද නිවැරදි කිරීමට කටයුතු නොකිරීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභය සහ සමුච්චිත ලාභය අධිතක්සේරු වී තිබුණි.

එකඟ වේ. ඉදිරියේ දී මෙවැනි ගැටලු ඇති නොවීමට අවශ්‍ය කඩිනම් පියවර අනුගමනය කරනු ලබන බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතය අනුව කටයුතු කළ යුතුය.

(ඊ) 2016 වර්ෂයේදී සහනාධාර පොහොර නිකුත් කිරීම නතරකර ගොවියාට මුදල් ලබාදීමේ ක්‍රමයට මාරුවීම හේතුවෙන් එදිනට සමාගම සතුව පැවති පොහොර තොගයන්ට අදාළ භාණ්ඩාගාරයෙන් ප්‍රතිපූර්ණය කරගෙන තිබුණු සහනාධාර වටිනාකම රු. 2,112,468,040 ක් භාණ්ඩාගාරයට ප්‍රේෂණය කළයුතු වුවත් එසේ නොකර ඉදිරියට රැගෙන එමින් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී එම ගිණුමට මුද්දර හා ලිපි ද්‍රව්‍ය ගාස්තු ලෙස රු. 5,154,571 ක් හරකර තිබුණි.

අදාළ කරුණු පිළිබඳ අවධානය යොමු වී ඇති අතර, මෙම ගැටලුව ඉතා කඩිනමින් නිවැරදි කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරනු ලබන බව දන්වනු කැමැත්තෙමි.

භාණ්ඩාගාරයට ප්‍රේෂණය කළයුතු වටිනාකම් තහවුරුකර කරගෙන නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

1.5.4 හඳුනාගත් පාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ සමාගමේ ප්‍රධාන කාර්යාලයේ ගබඩාවට පොටෑසියම් ක්ලෝරයිඩ් (KCL) පොහොර මෙ.ටොන් 11,781.5 ක් ලැබී තිබුණද 2022 මාර්තු 31 දින වන විට පොහොර නිකුත් කිරීමේ වාර්තා අනුව නිකුත් කර ඇති පොහොර ප්‍රමාණය මෙ.ටොන් 11,780.5 ක් විය. ඒ අනුව රු. 109,039 ක් වටිනා පොහොර කිලෝ ග්‍රෑම් 1,000 ක් සමාගමේ ගබඩා සතුව පැවතිය යුතු වුවත් 2022 මාර්තු 31 දිනදී සිදුකරන ලද භෞතික විගණන පරීක්ෂාවේදී එවැනි තොගයක් නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>පොහොර මළු 235,610 එනම්, මෙ.ටො. 11,780.5 ක පොහොර ප්‍රමාණයක් ඉතා කෙටි කාල සීමාවකින් බැමේ හා පැට්ටිමේ ක්‍රියාවලිය තුළ සිදුවූ පොහොර අපතයන් (Sweeping) ලෙස ඉවත් වූ පොහොර තොගය මෙමඟින් නිරූපණය වේ. එය ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගත්කළ 0.00084 පමණ වන ඉතා කුඩා අගයක් වන අතර ඉදිරියේ දී මෙවැනි දේ ඇති නොවීමට අවශ්‍ය සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග මේ වන විටත් ගෙන ඇති බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.</p>	<p>ඌනතාවයට හේතු සොයා බලා වගකිව යුතු පාර්ශව හඳුනා ගෙන අයකිරීම් කළ යුතුය.</p>

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාගමේ ලංකා බැංකු ජංගම ගිණුමෙන් සැපයුම්කරුවන්ට නිකුත් කරන ලද රු. 427,615 ක් වටිනා වෙක්පත් 02 ක් ගෙවීම සඳහා බැංකුවට ඉදිරිපත්කර නොතිබුණු අතර ඒ සම්බන්ධයෙන් 2023 ජනවාරි 31 වන තෙක් කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි.	මෙම වෙක්පත් බැංකුවට ඉදිරිපත් නොකිරීම හේතුවෙන් මෙම ගැටලුව ඇති වී ඇත. මෙම ගැටලුව නිවැරදි කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු ගෙන ඇති අතර, ඉදිරියේ දී මෙවැනි තත්වයක් ඇති නොවීමට අවශ්‍ය පියවර ගනු ලබන බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.	නිකුත් කළ නමුත් ගෙවීම සඳහා ඉදිරිපත් නොකරන ලද වෙක්පත් සම්බන්ධව මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) සමාගමේ මහජන බැංකු ජංගම ගිණුමෙන් 2018 සිට 2021 දක්වා කාලය තුළ නිකුත් කරන ලද එකතු වටිනාකම රු. 353,790 ක් වූ වෙක්පත් 13 ක් ගෙවීම සඳහා බැංකුවට ඉදිරිපත් කර නොතිබුණු අතර ඒ සම්බන්ධයෙන් 2023 ජනවාරි 31 වන තෙක් කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි.	මෙම වෙක්පත් අදාළ සැපයුම්කරුවන් විසින් බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු නොකිරීම හේතුවෙන් මෙම ගැටලුව ඇති වී ඇත. මෙම ගැටලුව නිවැරදි කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු ගෙන ඇති අතර, ඉදිරියේ දී මෙවැනි තත්වයක් ඇති නොවීමට අවශ්‍ය පියවර ගනු ලබන බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.	ගෙවීමට ඉදිරිපත් නොවූ වෙක්පත් සම්බන්ධව මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.

1.6.3 අත්තිකාරම්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ලැබිය යුතු ශේෂ තුළ ඇතුළත් දැනට සේවයෙන් ඉවත් වී ඇති සේවකයන් 06 දෙනෙකු වෙත 2012 වර්ෂයේදී සේවක ණය හා අත්තිකාරම් ලෙස ලබාදෙන ලද ණය මුදලේ රු.65,000 ක ණය ශේෂය හා වෙනත් ලැබිය යුතු ශේෂයන් යටතේ දක්වා ඇති සුභසාධන සංගමයේ රු.20,000 ක ණය මුදල මේ වනතෙක් අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	සේවක සුභසාධන සංගමයෙහි ණය මුදල අයකර ගැනීමට අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇති අතර, ඒ අනුව එම ණය මුදල ඉදිරි දින කිහිපය තුළ පියවීමට කටයුතු කරන ලබන අතර, සේවක ණය හා අත්තිකාරම් ගිණුමෙහි පවතින රු. 65,000 ශේෂය 2012 වසරේ නොව එම ශේෂය ඉතා දීර්ඝ කාලයක සිට පවත්නා බව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.	ණය ශේෂයන් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

1.7 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ සංග්‍රහයේ VIII පරිච්ඡේදයේ 10:1 උප වගන්තිය	1/20 දීමනාව සඳහා හිමිකම් ලබන නිලධාරීන් වෙත කිහිපදෙනෙකු පස්වරු 4.30 න් පසුව සේවයේ යෙදී සිටි පැය ගණන් සඳහා රු.16,875 ක අතිකාල දීමනා ගෙවීමකර තිබුණි.	සමාගමෙන්, අධික කාර්යබහුල කාල පරිච්ඡේදයන්හි දී පමණක් සවස 4.30 පසු රාජකාරි කරන නිලධාරීන් කිහිපදෙනෙකු සඳහා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයෙහි විශේෂ අවසරය මත පැයකට රු. 125.00 බැගින් වූ විශේෂිත දීමනාවක් ගෙවනු ලබන අතර, එය අතිකාල දීමනාවක් නොවන බව සිහිපත් කරනු කැමැත්තෙමි.	ආයතන සංග්‍රහයේ විධිවිධාන අනුගමන කළ යුතුය.

(ආ) 2013 ඔක්තෝබර් 07 දිනැති අංක 21/2013 දරන රාජ්‍ය පරිපාලන සහ ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශ ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛය මගින් සංශෝධිත ආයතන සංග්‍රහයේ VIII පරිච්ඡේදයේ 10:1 උප වගන්තිය අමාත්‍යාංශ ලේකම්ගේ පූර්ව අනුමැතියකින් තොරව දින 02 ක ඉක්මවා සති අන්තයේ සහ රජයේ නිවාඩු දිනවල වැඩ කිරීම වෙනුවෙන් නිලධාරීන් 13 දෙනෙකු සඳහා රු.149,762 ක 1/20 දීමනාවක් ගෙවීම් කර තිබුණි.

සමාගම ඉතා අඩු නිලධාරීන් සංඛ්‍යාවකින් දේශීය වී පොහොර අවශ්‍යතාවයෙන් 40%ක ප්‍රමාණයක් දිවයින පුරා ගොවිජනසේවා මධ්‍යස්ථාන හරහා බෙදාහැරීමේ කාර්යභාරය ඉතා කාර්යක්ෂමව ඉටු කරනු ලබයි. එහිදී නිලධාරීන්ගේ පවතින හිඟය මගහරවා ගෙන මෙම කර්තව්‍ය සිදු කිරීමේ දී මාණ්ඩලික නිලධාරීන් හට සතියේ නිවාඩු දින වල සෙනසුරාදා හා ඉරිදා දිනයන්හිදී ද රාජකාරි කිරීමට සිදුවේ. එබැවින් එක් නිලධාරියෙකු හට දින 02කට වඩා වැඩි දින ගණනක් රාජකාරි කිරීමට සිදු වේ. අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයාගේ අනුමැතිය ලබා ගෙන රාජකාරි කිරීම ඉතා කාර්යබහුල අවස්ථාවන්හි දී ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකි තත්ත්වයක් බැවින් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල ප්‍රධානියා සභාපතිවරයාගේ අනුමැතිය යටතේ දින 02කට වඩා වැඩියෙන් රාජකාරි කරනු ලබන නිලධාරීන් සඳහා ගෙවීම් කරනු ලබන බව දන්වනු කැමැත්තෙමි.

1.8 නොසැසඳූ පාලන ගිණුම් හෝ වාර්තා

විෂයය	මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව වටිනාකම රු.	අනුරූපී වාර්තා අනුව වටිනාකම රු.	වෙනස රු.	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මූල්‍ය ආදායම් යටතේ ස්ථාවර තැන්පතු මත පොලී ආදායම හා පොලී ආදායම් ඇතුළත් උපලේඛනයේ එම වටිනාකම අතර වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය.	122,647,659	122,532,334	115,325	ගැටලුව නිවැරදි කර ගැනීමට කටයුතු කරනු ලබන බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.	නිවැරදි ලෙස ගණනය කරන ලද ආදායම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් කළ යුතුය.

1.9 අධිකාරී බලය නොලත් ගනුදෙනු

අධිකාරී බලය නොලත් ගනුදෙනු පිළිබඳ විස්තරය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්ගේ අංක PED/P/04/24(i) හා 2021 අප්‍රේල් 06 දිනැති ලිපිය අනුව සමාගම විසින් වාර්ෂිකව ලබාගන්නා නැව් භාණ්ඩ බැම කඩිනම් කිරීමේ ආදායමෙන් (Dispatch Money) සියයට 50 ක ප්‍රමාණයක් පමණක් සේවකයන්ගේ කාර්යය සාධනය මත පදනම්ව මාස තුනක මූලික වැටුපට සමාන උපරිම මුදලකට යටත්ව අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය යටතේ ගෙවිය යුතු වුවත්, සමාගම විසින් සේවකයින්ගේ මූලික වැටුප හා ජීවන වියදම් දීමනාව යන දෙකෙහි එකතුව පදනම් වශයෙන් ගෙන සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ රු.16,687,081 ක දිරි දීමනා ගෙවීම් කර ඇති අතර ඉන් රු. 2,901,600 ක් විධිවිධානවලට අනුකූල නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>සමාගම වාර්ෂිකව ගෙවනු ලබන දිරි දීමනාව මහා භාණ්ඩාගාර රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුවෙහි අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයාගේ 2021.12.08 දිනැති අංක PED/S/CCFL/03/05/(i) දරන ලිපිය පදනම් කර ගනිමින්, ඒ සඳහා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ද ලබා ගැනීම කටයුතුකොට තිබේ. ඉහත සඳහන් ලිපියෙහි දිරි දීමනාව ගණනය කිරීම සඳහා මූලික වැටුප පදනම් කර ගත යුතු බවක් දක්වා නැත. එබැවින් අප විසින් මූලික වැටුප හා ජීවන වියදම් දීමනාව යන්නෙහි එකතුව වැටුප ලෙස පාදක කර ගෙන ඇති බව සිහිපත් කරනු කැමැත්තෙමි. ඉහත ලිපියෙහි පැහැදිලිවම වැටුප (salary) ලෙස සඳහන්ව ඇති බැවින් අප ගණනය කිරීමට පාදක කරගත් වැටුපෙහි ද ගැටලුවක් නොමැති බව අපගේ හැඟීමයි.</p>	<p>රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්ගේ චක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව නිලධාරියාගේ මූලික වැටුප පදනම් කරගෙන දිරි දීමනා ගණනය කළයුතු අතර වැඩිපුර ගෙවූ දිරි දීමනා අයකළ යුතුය.</p>

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. 160,827,729 ලාභයක් වූ අතර ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ ලාභය රු. 259,896,602 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු. 99,068,873 ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට විකුණුම් ආදායම, විවිධ ආදායම් හා නිෂ්කාශන ආදායම්හි අඩුවීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 අනාර්ථික ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 2018/2019 වර්ෂය තුළ දී හම්බන්තොට බදු ඉඩමේ ගබඩාවක් ඉදිකිරීමට දරා ඇති ප්‍රාරම්භක වියදම්වල එකතුව රු.3,732,901 ක් වුවද සමාලෝචිත වර්ෂය වන විට ද එහි ඉදිකිරීමේ කටයුතු ආරම්භ කර නොතිබුණි. ඒ අනුව උක්ත වියදම නිෂ්කාර්ය වියදමක් බවට පත්ව ඇති බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙන් සිදුවූ යම් වෙනස් වීම් හේතුවෙන් මෙම ගැටලුව ඇති වී තිබෙන අතර, අදාළ කාලයේ දී එනම් 2018/2019 වර්ෂයේ දී සැලසුම් කොට තිබෙනුයේ අදාළ ඉඩමෙහි ගබඩා පර්යන්තයක් ඉදි කිරීමට වුවද පසු කාලීනව රාජ්‍ය පොහොර ප්‍රතිපත්තියෙහි ඇතිවූ වෙනස්කම් හේතුවෙන් එම සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම ප්‍රමාද වූ අතර, වර්තමානයේ දී මෙම භූමියෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීම පිළිබඳව අවධානය යොමු වී ඇති අතර, ඒ පිළිබඳව ඉතා කඩිනම් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට අදහස් කර ඇති බව දන්වනු කැමැත්තෙමි.</p>	<p>දරන ලද වියදම අනාර්ථික නොවීමට වග බලා ගත යුතුය.</p>

- (ආ) සමාගම විසින් කුලී පදනම මත දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ලබාගෙන තිබුණු බදුල්ල දුම්රිය ස්ථානයේ පිහිටි පොහොර ගබඩාව කිසිදු කටයුත්තක් සඳහා භාවිතයකින් තොරව 2022 ජූලි මස සිට 2023 පෙබරවාරි දක්වා රු.475,200 ක් ගබඩා කුලී ලෙස අනාර්ථිකව ගෙවා තිබුණි. රජයේ පොහොර ප්‍රතිපත්තියෙහි සිදුවූ වෙනස් වීම හේතුවෙන් මෙම ගැටලුව ඇති වී තිබේ. ඉදිරියේ දී මෙවැනි ගැටලු හැකි තාක් අවම කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග මේ වන විට ගෙන ඇති බව දන්වනු කැමැත්තෙමි. අනාර්ථික වියදම් අවම වන පරිදි ගබඩා කුලී පදනම මත ගත යුතුය.

3.2 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) ආනයනික පොහොර බිල්පත් පියවීමේදී නියමිත දිනට (Due Date) සමාගම වෙනුවෙන් විදේශ පොහොර සැපයුම්කරුවන් වෙත මහජන බැංකුව විසින් අදාළ පියවීම සිදුකර කෙටිකාලීන ණයකට පරිවර්තනය කිරීම සමාගමේ සාමාන්‍ය ක්‍රමවේදය වේ. බැංකුව විසින් අවස්ථා දෙකකට අදාළව පොහොර සඳහා ගෙවීම් කර ඒ සම්බන්ධයෙන් සමාගම වෙත දැනුම් දුන්නද අදාළ මුදල කෙටිකාලීන ණයකට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා අයදුම්පත බැංකුව වෙත යැවීම ප්‍රමාද වීම නිසා ස්වයංක්‍රීයව අදාළ මුදල බැංකු අයිතරාවකට පරිවර්තනය කිරීම හේතුවෙන් රු.821,075 ක අතිරේක අනාර්ථික පොලී වියදමක් දැරීමට සිදු වී ඇති බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>මෙම කරුණ මගින් දක්වා ඇත්තේ විදේශ පොහොර සැපයුම්කරුවකු සමඟ ඇති කර ගත් ගනුදෙනුවක් නොවන බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි. මෙය නැතෝ නයිට්‍රජන් දියර පොහොර සඳහා ගෙවීමේ ප්‍රමාද වීම හේතුවෙන් අය කළ පොලී මුදලක් බව දන්වනු කැමැත්තෙමි. ඒ සඳහා වන මුදල් මහා භාණ්ඩාගාරය මගින් සෘජුවම අප සමාගමේ ගිණුමට බැර වීම සිදුවන අතර, මෙහිදී එම මුදල බැර වීම් යම් ප්‍රමාදයක් හේතුවෙන් අපගේ ජංගම ගිණුමෙන් මෙම පොලී මුදල අය කර ඇත. එම මුදල මහා භාණ්ඩාගාරය මගින් අප සමාගම වෙත ප්‍රතිපූර්ණය කළ යුතු වේ.</p>	<p>බැංකුව කිසියම් දෝෂයක් සිදුකර ඇත්නම් එය නොපමාව නිවැරදි කරවා ගත යුතුය.</p>
<p>(ආ) සමාගමේ ලංකා බැංකුවේ ඇති අංක 135670 දරන ජංගම ගිණුමේ අයිතරා ශේෂයක් පවතින අවස්ථාවක 2021 අප්‍රේල් 20 වෙනි දින ස්ථාවර තැන්පතුවක් විවෘත කිරීමට රු.85,000,000 ක් ආපසු ගැනීම හේතුවෙන් බැංකු අයිතරා පොලිය ස්ථාවර තැන්පතු පොලියට වඩා සියයට 3.5 ක් වැඩි බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය. ඒ අනුව බැංකු අයිතරා ශේෂයක් පවතින අවස්ථාවක ස්ථාවර තැන්පතු විවෘත කිරීම අනාර්ථික ආයෝජන තීරණයක් ලෙස තවදුරටත් නිරීක්ෂණය කෙරේ.</p>	<p>වෙනත් හෝඟ සඳහා වන පොහොර තොගයන් ආනයනය කිරීම සඳහා ණයවර ලිපියක් ලංකා බැංකුව හරහා ආරම්භ කිරීමට තීරණය වූ අතර, ඒ සඳහා ඇපකර ලෙස රැඳවීම පිණිස මෙම ස්ථාවර තැන්පතුව ආරම්භ කර ඇත. නමුත් රාජ්‍ය පොහොර ප්‍රතිපත්තියෙහි සිදුවූ වෙනස් වීම හේතුවෙන් රසායනික පොහොර ආනයනය නවත්වන ලදී. ඒ හේතුවෙන් අදාළ ණයවර ලිපිය ආරම්භ කිරීමට නොහැකි විය. මේ නිසා බැංකු අයිතරාවට වඩා අඩු පොලියක් යටතේ ස්ථාවර තැන්පතුවක් ආරම්භ කිරීමට සිදු වූ අතර, ඉන් පසු කිසිදු අවස්ථාවක දී බැංකු අයිතරා පොලියට වඩා අඩු පොලියකට ස්ථාවර තැන්පතු ගිණුම් ආරම්භ කර නොමැති බව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.</p>	<p>සමාගමේ මූල්‍ය ශක්තිය වර්ධනය කරගත යුතුය.</p>

3.3 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාගමේ අනුමත තනතුරු සංඛ්‍යාව 151 ක් වන අතර ඉන් විධායක ශ්‍රේණියේ (HM ගණයේ) තනතුරු 5 න් 1 ක්ද මධ්‍යම මට්ටමේ (MM ගණයේ) තනතුරු 10 න් 3 ක්ද ඇතුළුව 2021 මාර්තු 31 දිනට පෙර සිටිම තනතුරු 20 ක් පුරප්පාඩු වී පැවතිණි. ඒ අනුව 2022 මාර්තු 31 දිනට පැවති මුළු පුරප්පාඩු සංඛ්‍යාව 22 ක් විය.</p>	<p>මෙම ගැටලුව පිළිබඳව අපගේ අවධානය යොමු වී තිබුණ ද රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය හේතුවෙන් තනතුරු සඳහා බඳවා ගැනීම් තාවකාලිකව අත්හිටුවා තිබේ. මේ හේතුවෙන් මෙලෙස පුරප්පාඩු වූ තනතුරු සඳහා නිලධාරීන් බඳවා ගැනීමේ හැකියාවක් නොමැති බව දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.</p>	<p>බඳවා ගැනීම් තාවකාලිකව අත්හිටුවා තිබුණද සේවා අවශ්‍යතාවය සලකා හාණ්ඩාගාර උපදෙස් ලබාගත යුතුය.</p>

4. ගිණුම්කටයුතුභාවය සහ යහපාලනය

4.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>හාණ්ඩාගාර ලේකම්ගේ අංක 01/2021 හා 2021 නොවැම්බර් 16 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛය සමඟ නිකුත් කරන ලද මෙහෙයුම් අත් පොතෙහි 6.6 වගන්තිය අනුව ගිණුම් වර්ෂය අවසන් වී දින 60 ක් ඇතුළත සෑම රාජ්‍ය සමාගමක්ම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කොට විගණකාධිපති වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු වුවත්, 2021/2022 වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ගිණුම් වර්ෂය අවසන් දින 252 ක් ගතවීමෙන් පසුව විගණකාධිපති වෙත ඉදිරිපත්කර තිබුණි.</p>	<p>පෙර වර්ෂයෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන එනම් 2021 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් ගිණුම් වර්ෂයට අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අප සමාගම විසින් විගණනය සඳහා 2022.03.02 දින විගණනය සඳහා ඉදිරිපත් කළ අතර, එහි විගණන කටයුතු අවසන් කොට අවසන් විගණන වාර්තාව අප වෙත ලැබෙනුයේ 2022.09.26 දින වේ. ඒ හේතුවෙන් මෙම ගිණුම් වර්ෂයෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කොට අවසන් කිරීමට ප්‍රමාද වී ඇත.</p>	<p>අදාළ චක්‍රලේඛ විධිවිධාන ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතුය.</p>